

JOSEP SUBIÑÀ I MARTÍ: 125 ANYS DE L'ALCALDIA DE MATARÓ (1881-1883)

M'agradaria explicar què m'ha portat a escriure aquesta comunicació, que tracta una època la qual no acostumo a treballar, ja que habitualment estudio l'edat medieval i moderna. El motiu és bàsicament destacar i donar a conèixer la figura d'un avantpassat meu, concretament el meu rebesavi patern, ja que el meu avi, Enric Subiñà i Font, era nét de l'alcalde. És un petit homenatge a una persona que va tenir una destacada vida política i social, en un Mataró que sortia de l'antic règim i que es volia modernitzar el més aviat possible. Potser seria convenient que ho fes algú aliè a la família, però si no ho faig jo, potser no ho faria mai ningú. També m'ha servit per veure que poc treballada que està la vida política i social a Mataró en el període de la Restauració. Voldria que aquesta breu comunicació ajudés altres historiadors, experts en aquesta època, a donar-nos a conèixer aquest moment històric.

L'AVI, PERE SUBIÑÀ I MARTÍ

La família Subiñà provenia de Cardedeu, on està documentada des d'inicis del segle XVIII. Pere Subiñà i Martí, teixidor de lli natural d'aquella vila, fou el primer de la nissaga que s'instal·là a Mataró. Havia nascut vers el 1769 i era fill d'Isidre Subiñà, braser, i de Maria Martí. Es casà el 1793 a Santa Maria de Mataró amb Paula Illa i Filbà, filla de Salvador Illa, braser, i de Coloma Filbà, i van tenir cinc fills, dos dels quals, Manuela i Maria, van morir essent infants. Tot i que inicialment Pere era teixidor, amb els anys passà a ser fabricant de teixits, però també el trobem com a tintorer el 1835. Mercès a un registre de cartes de seguretat, sabem que el 1835 Pere vivia al carrer de l'Hospital, i físicament era d'estatura regular, cabell canós, ulls castanys i cara flaca.¹ El 1837 el trobem vivint en la casa número 30 del carrer de l'Havana² i, com a mínim, des del 1842, en una casa de cós del número 26 del carrer de Sant Ramon³ que segurament tenia en règim de lloguer, ja que la casa que posseïa en propietat estava al carrer de l'Havana, de la qual n'obtenien dos duros al mes de lloguer.

Pere Subiñà moriria a la casa del carrer de Sant Ramon el 1845. En el seu testament llega 25 lliures de Barcelona al seu fill Pau, 22 lliures i 10 sous a Antònia Subiñà, néta seva i filla del seu fill Pere, aleshores difunt, i 22 lliures i 10 sous a repartir entre els seus néts Paula, Joaquima, Josep i Francesc Utset i Subiñà, tots fills de la seva filla difunta Francesca, casada amb Josep Utset.⁴ Nomena

usufructuària la seva muller Paula Illa i hereus universals els seus fills i els seus nets, i deixa una tercera part a cada fill o als seus descendents. La situació econòmica de la família no era bona, i la vídua tenia greus problemes per poder subsistir, motiu pel qual va haver de demanar un préstec de 500 lliures de Barcelona al seu fill Pau «per atendre a la mia subsistència, que no puch proporcionalmels en rahó de la mia avansada edat, ja me hauria vist precisada a demanar limosna...».⁵ Paula Illa moriria el 1849.

EL PARE, PAU SUBIÑÀ I ILLA

Pau Subiñà havia nat el 1800, i seria teixidor com el pare. Es va casar el 1820 a Santa Maria de Mataró amb Pelegrina Martí i Marfà, filla del fabricant d'indianes Pau Martí i Xuriguier i de Maria Teresa Marfà. Pau vivia en una casa al Camí Ral, concretament al número 53, i formava una família humil de menestrals. Tingueren set fills, dels quals cinc arribaren a adults. També, mercès a l'obtenció d'un passaport per anar a Sant Climent, sabem que era d'estatura regular, cabells castanys, ulls castanys, nas regular, barba poblada i cara llarga.⁶ El 1849, després de la mort de la mare, va prendre possessió de la casa familiar del carrer de l'Havana,⁷ però no hi va residir. Així, el 1863, vivia al Camí Ral núm. 98, de lloguer.⁸ Les coses sembla que li anaven bé i es permetia de fer crèdits, com el de 843 lliures de Barcelona que va prestar a Joan Llibre i Reimir, pagès d'Argentona, el 1857, o bé el mateix any, en què va formar una societat amb vuit persones més per a la venda de vi a Mataró.⁹

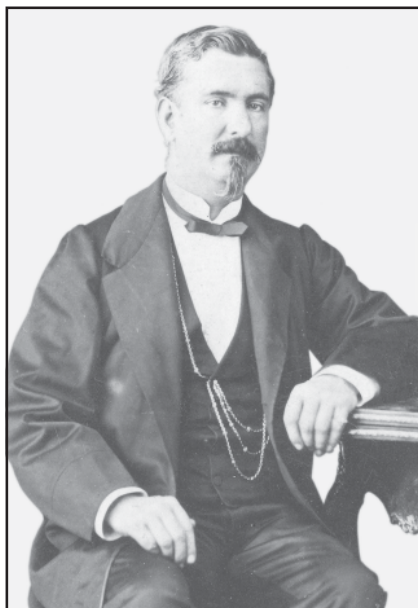

El 1864 va morir Pelegrina Martí. Pau Subiñà testaria el 1873, demanant de ser enterrat a Sant Miquel de Mata.¹⁰ Llegà la casa de l'Havana al seu fill primogènit Pau Subiñà, amb l'obligació de donar, en concepte de legítima, 100 lliures als seus fills Joaquim i Teresa (que ja havien rebut uns diners en el moment del seu matrimoni), i 400 lliures als seus fills Josep i Pere, al qual també llegà els tres telers que tenia. Finalment, dels altres béns, nomenà hereva la seva filla Carme, que vivia amb ell i que en tenia cura. Pau moriria pocs dies després, i en l'inventari dels seus béns destacava només la casa de l'Havana i uns pocs mobles i robes de poc valor.¹¹ Pau Subiñà i Martí es vendria la casa de l'Havana el 1894.¹²

Pau Subiñà i Illa i Pelegrina Martí i Marfà.

L' ALCALDE JOSEP SUBIÑÀ I MARTÍ

El pare de família

Josep Subiñà i Martí

Josep Subiñà i Martí va néixer a la casa del Camí Ral el 1829. Josep era molt emprenedor i, amb tan sols 20 anys, el 1849, el seu pare li va signar una autorització per anar a Amèrica: «Pablo Subiñà, fabricante de tejidos de algodón de esta vecindad y dijo: Que en atención a que José Subiñà y Martí, de estado soltero, y de edad veinte años, su hijo, debe trasladarse a los dominios de Ultramar e insiguiendo lo mandado por la superioridad no puede emprender el viage sin que previamente asegure las resultas de los sorteos para el reemplazo del Ejército en la parte que pueda corresponderle, por tanto de su libre alvedrio al efecto de allanar el citado inconveniente presta caución al Muy Ilustre Ayuntamiento, con la cual se obliga y promete a su señoría que en el caso de caer al citado su hijo la suerte de soldado pondrà a sus costas el sustituto que le reemplace y deje cubierto su número».¹³

Josep s'embarcà cap a la Havana, on sembla que hi tenia certs negocis mercantils, i s'hi casà el 1860 amb Teresa Adrià i Muns. El mateix any naixeria el seu primer fill, Artur (1860-1938), i el 1861 tornarien a Mataró per instal·lar-se a la casa familiar del Camí Ral, amb els seus pares i els germans Pere i Carme Subiñà. Aquell any es traslladà a una casa del mateix Camí Ral, que era propietat de Pompeu Serra. Allí naixerien els seus fills Montserrat (1865-1928) i Joaquim (1866-1928). Teresa Adrià moria el 1866, i Josep es tornaria a casar el 1871 amb Àngela Cuadradas i Riera, natural de Barcelona, de qui naixeria el seu fill Josep (1873-1921).¹⁴ El 1880 el seu fill gran, Artur Subiñà, s'havia instal·lat a Ponce (Puerto Rico), on començava una nova

Àngela Cuadradas i Riera

carrera comercial que finalitzaria ben entrat el segle xx. La família Subiñà Cuadradas es traslladà a viure al número 16 del carrer de Sant Agustí durant la dècada dels 80, juntament amb Pau Subiñà i Martí, germà de Josep. Al carrer de Sant Agustí s'instal·laria la família fins a finals del segle xx, primer al núm. 9 i, després, a l'actual núm. 24.¹⁵ Josep moriria a Mataró el 14 de juny de 1889. És interessant la nota de premsa publicada amb motiu de la seva mort:

«Anteayer, al caer la tarde, falleció nuestro querido amigo y distinguido correligionario D. José Subiñá y Martí tras una corta enfermedad, si bien su fisonomía y la postración en que estaba sumido, hacian augurar su muerte inmediata.

Activo fundador del Círculo Liberal, había militado constantemente en sus filas, habiéndole sorprendido la muerte ejerciendo de vocal del Comité liberal-dinástico de esta ciudad.

En diferentes ocasiones había sido Alcalde, presidente de la Caja de Ahorros, cuyos cargos le habían grangeado generales simpatías por su carácter afable y justiciero.

Su muerte ha sido muy sentida por cuantos tenían la honra de contarse en el número de sus amigos.

Sirva de lenitivo al dolor que embarga en estos momentos el corazón de su tribulada viuda, el eterno recuerdo de sus virtudes cívicas, el de sus amigos y correligionarios quienes lloran asimismo pérdida tan irreparable.

El Comité, esta Redacción y sus amigos políticos envían á su virtuosa esposa el más sentido pésame.

A la hora de entrar nuestro número en máquina debía verificarse su entierro. (R.I.P)».¹⁶

Havia testat el 1871, poc abans de casar-se amb Àngela Cuadradas, a qui ja esmenta com a marmessora.¹⁷ Nomena hereus, per parts iguals, els seus fills i la seva muller.

El polític

Josep Subiñà entraria aviat en política. El 1867 ja estava al consistori mataroní, a les files del partit progressista, del qual Antoni Gualba era alcalde. També, en el govern provisional nomenat per la Junta Revolucionària l'octubre de 1868, sota l'alcaldia de Joaquim Llovet, cessant el gener de 1869 amb motiu d'unes noves eleccions. Tornaria a entrar al consistori l'octubre de 1869 sota l'alcaldia de Manuel de Sisternes, nomenat per les autoritats militars. En les eleccions de l'any següent, guanyades per Josep Garcia Oliver, fundador de la Caixa d'Estalvis i amic personal de Josep Subiñà, aquest darrer fou escollit alcalde quart, entrant a les comissions d'«amillament» i contribució, presons, beneficència i policia urbana. Es mantindria a l'Ajuntament fins al febrer de 1872. Aquell any, els lliberals treien al carrer un òrgan informatiu del partit anomenat *La Voz de Iluro*, del qual Josep Subiñà era administrador.¹⁸

Després de dos anys fora del consistori, tornà a entrar el gener de 1874 nomenat per l'autoritat militar, essent alcalde altre cop Garcia Oliver. Aquest fet és narrat per Gualba, quan arran de l'entrada del general Pavía al Congrés, els militars de Mataró es revoltien: «Subiñà (alias Panxeta) da algunos pasos para formar lista de concejales que puedan reemplazar al Ayuntamiento... Se constituye nuevo Ayuntamiento formándolo en su mayor parte individuos socios del Centro Liberal. Queda de Alcalde García Oliver, y teniente Camprubí, Biscarri, Subiñà (a) Panxeta y Esquerria».¹⁹ Les autoritats provincials tornaren a escollir consistori el març de 1875, amb l'alcaldia a mans de Pelegrí Gallifa, deixant aleshores Josep Subiñà l'Ajuntament.

Recordem que Espanya estava en plena restauració monàrquica, amb Alfons XII com a rei des del 1875, i amb una nova Constitució aprovada el 1876 sota influència de Cànovas del Castillo, que era president del govern.

El 1877 es féu una nova llei electoral, molt centralista, i que atorgava moltes prerrogatives als alcaldes (facultat de suspendre acords de consistori, d'establir temes a tractar en les sessions, de regular les intervencions...). Els alcaldes eren nomenats pel govern. El governador civil tenia la potestat de vetar els acords adoptats pel consistori, si els considerava contraris als interessos polítics del Govern.

El febrer del 1881, el rei encarregaria la formació del govern a Práxedes Mateo Sagasta, que en seria president fins al 1883, era del partit Liberal Fusionista, hereu del partit progressista.

El període 1879-80 Josep Subiñà era el president de la Junta de Govern del Partit Liberal de Mataró.²⁰

Mercès a una sessió municipal de juliol de 1880, tenim coneixement que Josep Subiñà era dipositari de l'Ajuntament: «La refundición en una sola persona de los cargos de depositario de fondos municipales y administrador de consumos, el Ayuntamiento acuerda declarar cesante a D. José Subiñà que ha venido desempeñando aquel cargo».

Després de deixar l'alcaldia el 1883, ja no tornà a ocupar cap càrrec de regidor en l'Ajuntament de Mataró.

Primer any d'alcaldia

Josep Subiñà va arribar a l'alcaldia per cessament del qui era alcalde fins aleshores, el senyor Jaume Recoder. L'abril de 1881 foren destituïts alguns dels regidors i l'alcalde de la ciutat arran d'una sentència judicial. És molt il·lustrativa la columna que, sota el títol de *El Insólito*, publicà certa premsa fundada pel Partit Liberal sobre la figura de Recoder:²¹

«D. Jaime el Insólito, ha muerto.

Descanse en paz.

Su muerte ha sido como fue su vida.

Los antojos, los caprichos, los atrevimientos y las arbitrariedades que en los tiempos de Romero y Cossio le sentaban a las mil maravillas, se le indigestaron tan luego como con el Gobierno del ilustre gefe del partido liberal Sr. Sagasti se restableció el imperio de la ley; y ha sido tal la indigestión, que le ha llevado al sepulcro.

El accidente, imprevisto por el pobre Insólito que nunca alcanzo más allá de sus narices, era sin embargo evidente para todos aquellos que contemplaban con serenidad y sangre fría su vertiginosa y desatendida carrera.

Quien mal anda, mal acaba. Y este refrán, desdichadamente olvidado por D. Jaime, se ha cumplido una vez en su cabeza.

Los atropellos, los abusos de autoridad y las alcaldadas sin número, que tenían escandalizada a esta ciudad, no habían de tener buen término para el mandarín que las ejecutaba.

D. Jaime Recoder, que empujado por la ciega camarilla que lo dominaba, hizo suspender a un Alcalde modelo de honradez y de buena fe y por dos veces, atacando en la sombra y a traición a sus adversarios, alcanzó se suspendiera un Ayuntamiento que no había cometido otro delito que el de defender sus prerrogativas, sus facultades y sus derechos cien veces conculcados por un Alcalde que se complacía en proteger las más santas leyes del país, ha muerto de la misma muerte que él había dado a sus contrarios.

Ha muerto de una suspensión. Pero no de una suspensión gubernativa preparada con sigilo misterioso y amañada en un conciliábulo de políticos famélicos avezados a triquiñuelas curialescas y sutiles distingos escolásticos, como se preparó y llevó a cabo la doble suspensión del Ayuntamiento, sino que ha muerto por un auto de la Exma. Audiencia de este Territorio, declarándole criminalmente encaudado por no haber querido o no haber sabido desde su alto puesto en esta localidad respetar la ley y el derecho de sus conciudadanos.

Su suspensión ha sido decretada pues, como cumple a la hidalguía española, á la ley, á la razon, á la justicia, al derecho y al buen sentido, sin sombras, sin misterio y á la plena luz del día.

D. Jaime hirió a sus adversarios desde los antros oscuros de un expediente secreto en donde pudo a mansalva desbordar toda la hiel de su corazón y toda la astucia de un político más que sagaz, desparpajo en extremo. La Audiencia del Territorio le ha apeado de su silla en virtud de un sumario instruido con las formalidades de la ley.»

El governador civil nomenà alcalde Josep Subiñà, cap del partit progressista, tot i que, en realitat, el podríem ubicar en el partit liberal sagastista. Al mateix temps, a Barcelona fou nomenat alcalde Francesc de Paula Rius i Taulet, que ho seria fins al 1885, i també era liberal sagastí. És interessant l'anotació que en fa J. Manén en el seu dietari: «Ha sigut admesa la dimisió presentada per lo alcalde interino D. Anton Larroca y nombrat en son lloch lo jefe del partit progressista D. Joseph Subiñà y Martí, que no ha format part de l'ajuntament actual. Es una

persona de alguna edat, cap blanc i que ha tingut alguna volta carrechs publics, entre ells el de dipositari de l'Ajuntament».²² El mateix dietari té anotat dos dies després: «Ha prés possessió lo nou Alcalde intº Sr. Subiñà, disposant quels serenos dexessin de canta el “alabado sea Dios” al sortir de la cassa de la ciutat per vigilar durant la nit, com se acostuma fer quant se reconeis a Déu autor de totas las cosas y la nostra Providencia en aquest mon de miserias».²³

La primera sessió, del 13 d'abril, no es celebrà per manca de suficients regidors. Finalment, el 15 d'abril, es celebrà la primera sessió presidida per Josep Subiñà, i es llegí un ofici adreçat pel governador civil, Feliciano Herreros de Tejada, amb data 8 d'abril de 1881, on es deia que el regidor Isidro Caparà no reunia les condicions que la llei exigia per desenvolupar l'esmentat càrrec, i nomenà enlloc del referit Caparà «D. José Subiñá, concejal que ha sido de ese Ayuntamiento en anteriores administraciones». En un altre ofici deia que la suspensió de l'alcalde Jaume Recoder era decretada per la Sala de *lo* Criminal de l'Audiència del territori, quedant suspès també com a regidor.²⁴ Finalment, en un altre ofici de 10 d'abril, el governador civil deia: «En resolución de esta fecha y en virtud de competente autorización, he acordado nombrar a V. Alcalde interino, presidente del Ayuntamiento de Mataró».

A part del cessament de l'alcalde, també van cessar catorze regidors:

«José Agustí y Vilardebó, D. Juan Camprubí y Casellas, D. José Fabré y Blanch, D. Antonio Clavell y Deu, D. José Anglés y Salvá, D. Pablo Blanxart y Puig, D. José Subirá y Puig, D. José Garcia y Oliver, D. Vicente Matas y Bartomeu, D. Marcelino Roca y Arenas, D. Miguel Ribas Tamarit, D. Joaquin Viada y Cabot, D. Francisco Serra y Casademunt y D. Pedro Valls y Baqués».

Els regidors entrants, tal i com els descriu Manén, eren els següents:

«D. Joseph Subiñá, alcalde primer intº., progresista, D. Joan Camprubí Jaumandreu, propietari, nomenat 1er tinent, progresista, D. Diego Arenas, capitalista, nomenat 3er tinent, progresista, D. Salvador Vilardebó, peller, nomenat 4t tinent, progresista, D. Narcís Fradera, industrial, progresista, D. Antón Sabater, industrial, nomenat sindich, progresista, D. Pere Masó, propietari, nomenat interventor, progresista, D. Fernando Sabé, propietari, republicà, D. Pere Barbosa, pastisser, progresista, D. Joseph Ricart, propietari, progresista, D. Francesc Cabot, mitjer, progresista, D. Esteve Deden, propietari, republicà, D. Francesc Auladell, propietari, progresista, D. Francesc Sadó, texidor, progresista».

La primera decisió, en contra de la resta de regidors, era desestimar una proposta de Jaume Recoder on es demanava que fos obligatori, atenent la tradició, d'anunciar la salutació dels serenos amb “Alabado sea Dios” abans d'anunciar les hores, conforme amb el sentiment públic religiós de la ciutat i amb el criteri de la Constitució, ja que la religió catòlica era la de l'Estat. El vot de l'alcalde el

fonamentava dient: «Toda vez que había tenido por conveniente ordenar a los serenos que suprimiesen aquella salutación que daba lugar a risas y a frases inconvenientes e irrespetuosas por parte de algunos viandantes cuando los vigilantes nocturnos la cantaban antes de empezar el servicio y añadió que por su parte debía suspender, como suspendía el acuerdo». Aquest fet arrossegà polèmica, i en sessió de 27 d'abril tres regidors manifestaven que votaven en pro de la majoria, dient el regidor senyor Artigas que «a pesar de haber oido en distintas ocasiones cantar a los serenos la salutación Alabado sea Dios, nunca había oido que el público o los transeuntes hicieran escarnio o broma de ello». L'alcalde manifestà que l'acord de la sessió anterior l'havia pres l'Ajuntament extralimitant-se en les seves facultats, i que no li donaria tràmit, ja que els serenos depenien de l'alcalde.

L'1 de maig es feren les eleccions per renovar la meitat del consistori, guanyant els progressistes en tres dels quatre col·legis electorals.

També hi hagué polèmica amb la construcció d'una font enmig de la plaça del Rei, ja que la que hi havia estava en el fossar i es volia construir la nova capella del Sacrament. El projecte, l'encapçalava l'administració del Sacrament, tal i com anota Manén el 30 de juny: «S'acabat la font de la plaça del rei, davant de Santa Maria, desapareixent la que hi havia a la paret del fossar de l'esmentada, tota volta que's projecta contruiri en dit fossar una nova capella del Sagrament. Un cop feta y del tot acabada l'Alcalde no ha concedit lo permís per dexari anar l'aigua dient que la dexessin tal com está, tancada dins una cerca de rajola y pendent de cobro».²⁵

En sessió d'1 de juliol, el regidor senyor Larroca manifestà que estaria bé que l'alcalde l'escollís la corporació, i no el rei, i per això es votà i fou escollit per unanimitat Josep Subiñà per alcalde. El mateix dia, el nostre protagonista rebia una carta adreçada per l'alcalde accidental Antoni Larroca, on se li comunicava: «Este ayuntamiento en sesión del día de hoy ha acordado por mayoría de votos nombrar á V. para el cargo de alcalde 1º constitucional de esta ciudad, Presidente de la referida Corporación Municipal, interino no se designe por S. M. el Rey (q.D.g), la persona que haya de desempeñar dicho cargo. Y lo comunico a V. para su conocimiento, satisfacción y demás efectos. Diós guarde a V. muchos años».²⁶ Aquell dia s'escolliren les comissions, i Subiñà entrà en la d'enllumenat, sanitat, policia urbana, policia rural, carniceries, instrucció, «almotacenia» i places, pressupostos, consum, cementiri, eixample, cens electoral i festes. Com veiem en aquella època, els nostres polítics locals estaven en moltíssimes comissions, fet que, avui en dia, es presentaria com a impossible. I això que, aleshores, no rebien ni un sol cèntim de l'erari públic en concepte de sou.

El setembre dimitia el regidor Ferran Sabé per discrepàncies amb l'alcalde, tal i com ho reflectia el mateix Sabé a la premsa: «Haber ordenado el Sr. Alcalde que se retirase del análisis químico una muestra de vino que habia sido llevado a examinar por el expresado concejal, sin que este tuviese previa noticia del mandato del Sr. Alcalde; y segunda: haberse anulado un acuerdo sobre plazas sin que el Sr. Sabé tuviese conocimiento alguno de ello».²⁷

Els problemes laborals i fabrils ja eren greus en aquells moments, i el tancament de fàbriques que, darrerament, ha estat d'actualitat, ja era un problema fa 125 anys, tal i com es reflectia en la sessió del 19 d'octubre, on es llegeix un escrit del representant de la Junta Directiva de la societat dels treballadors de les tres classes de vapor, en què es sol·licitaven treballs públics comunals per ocupar els operaris que havien perdut la feina a conseqüència del tancament de les fàbriques de filats i teixits de Mataró i, sinó, que se'ls donés diners per a la seva alimentació. Tot va derivar en vagues, i el 9 de novembre l'Ajuntament acordà que l'associació de diversos veïns gestionessin, amb caràcter oficiós, una entesa entre els obrers i els fabricants que havien tancat les fàbriques, procurant que acabés la vaga que tant de mal causava a moltes famílies de la ciutat.

El mes de novembre fou elegit per diputat a Corts Josep García Oliver.

També a finals d'any es decidí el trasllat del jutjat de primera instància des de les dependències de la presó, on s'havia fet petit, al primer pis de la casa que tenia, a la plaça de la Constitució²⁸ el senyor Mariano Andreu, en règim de lloguer.

El 16 desembre hi hagué un interessant debat sobre el tractament dels cadàvers. En base a un completíssim informe de la comissió de sanitat sobre la necessitat d'incinerar els cadàvers per un tema bàsicament sanitari, per evitar infeccions, l'Ajuntament acordà la instal·lació dels crematoris necessaris.

Per acabar l'any, en sessió feta el dia de Sant Esteve, s'aprovà el projecte d'Eixample de Melcior de Palau i Emili de Cabanyes, un fet cabdal per al creixement de Mataró durant el segle xx.

La premsa recollia un succés entre l'alcalde i un ciutadà: «El señor Alcalde D. José Subiñá se vió en la precision de detener y entregar á los tribunales al maestro de obras D. Gregorio Arch que en Audiencia Publica se descompuso en términos altamente ofensivos con la autoridad de dicho Sr. Alcalde y del Ayuntamiento».²⁹

El mes de febrer la premsa feia esment de la finalització d'obres a l'Ajuntament, en què havia «quedado terminada la galería de columnas y balustres de que está rodeado el patio. Es mejora que ven con gusto todos los mataroneses sin distinción de colores, iniciada desde 1866, y reclamada por la opinión».³⁰

En sessió de 8 de març de 1882, l'Ajuntament considerava que «es una necesidad cada dia mas sentida la colocación de aceras», tal i com es va acordar en el ple del 17 d'abril de 1877, ratificat pel governador civil el 15 de juny de 1881, pel qual s'acordà que es possessin en diversos carrers, com ara Sant Agustí, Barcelona o Camí Ral, pagant-ho el propietari de la casa en una amplària de 3 peus o 0,875 metres.

Segon any de mandat

El tarannà liberal es notava sobretot en l'aspecte religiós, ja que el govern no donava el suport que s'havia donat anteriorment. En sessió de 28 de juny es llegia una instància presentada pels administradors de les Santes demanant que, per a les properes festes de les Santes, del 27 i 28 de juliol, poguessin comptar, com s'havia fet els darrers anys, amb 1.500 pessetes. El consistori contestà que, enguany, es dedicarien a aquest fi només 250 pessetes.

Garcia Oliver, diputat a Corts i company de partit i amic personal de Josep Subiñà, va intercedir a Madrid, conjuntament amb una comissió municipal, per aconseguir una distinció per a la ciutat. Això ho esmentava també Manén: «Lo dia 29 [de maig] sortí cap a Madrid lo diputat a Corts Sr. García Oliver y una comissió del Ajuntament composta del Alcalde D. Joseph Subiñá y el secretari en Ramon Saborit». Per això, en sessió de 28 de juny, es llegia una comunicació que feia arribar el ministre de Governació amb data 20 de juny, que deia:

«S.M. el Rey (Q.D.G) se ha dignado expedir el Real Decreto siguiente: Queriendo dar una prueba de su Real aprecio a la Ciudad de Mataró, provincia de Barcelona, por sus preclaros y distinguidos antecedentes, el fomento de su industria y su constante adhesión a la Monarquía Constitucional. Vengo en conceder a su Ayuntamiento el tratamiento de Excelencia. Dado en Palacio a veinte de junio de mil ocho cientos ochenta y dos».

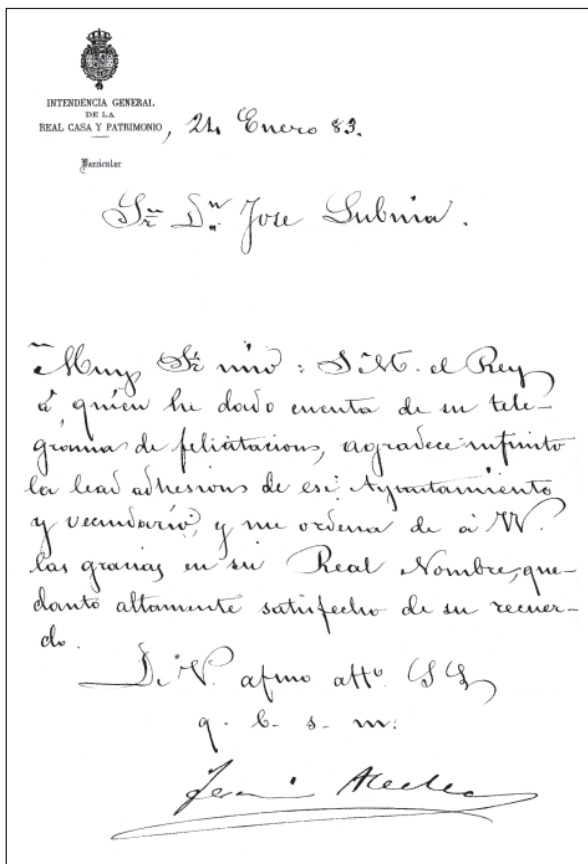
També Subiñà es preocupava per la cultura i per portar a Mataró els més coneguts literats. Així, en sessió del 7 de juliol, a proposta de l'alcalde, es va acordar enviar una invitació al senyor Víctor Balaguer perquè fos present en les festes de les Santes. A tal fi, una comissió formada pel propi alcalde, el senyor Diego Arenas i el secretari Ramon Saborit, es desplaçà a Vilanova i la Geltrú, on residia, per fer-li saber. Pocs dies després, l'alcalde comunicaria que la comissió que va anar a Vilanova fou un èxit, i que el senyor Víctor Balaguer assistiria a les festes.

Però el 25 de juliol Víctor Balaguer adreçava una carta al consistori on manifestava que, per una indisposició, no podria ser a les festes de les Santes, però que vindria tan punt pogués per agrair la invitació. Com explica Manén, arribà a inicis d'agost: «Lo dia 3 vingué a visitarnos lo Excm. Sr. D. Víctor Balaguer, decidit proteccionista, arribant a la tarde, hospedantse en casa Sisternes. Al vespre las societats corals li han donat una serenata ab música. L'endemà visità las fabricas de filats, teixits y farinera y se li donà un gran banquet a l'Euterpe, qui estava magníficament decorat».

També Manén esmenta el nou despatx de l'alcalde: «Ha sigut estrenat y termenat ab magnificiència lo despatx del Sr. Alcalde en la casa de la Ciutat, sent de molt gust lo paper de la paret, lo mobiliari, lámparas, vidrieras y demás que hermosejtja la sala».³¹

Com a curiositat, també podem dir que el consistori va destinar 50 pessetes per a la construcció del monument a Colom de Barcelona.

L'any 1883 començà amb la lectura, en sessió de 12 de gener, d'un expedient sobre les causes de l'expulsió de l'alcalde Recoder de l'Ajuntament. A resultes de l'expedient, es constata que el senyor Recoder «autorizado por el Gobierno Civil, empleó cantidades que debían ingresar en la tesorería en gastos de confidencias para la persecución de juegos prohibidos de varios cafés de esta ciudad». Aquell fet, molt transcendent, significava que s'hauria de restituir el senyor Recoder i els regidors cessats el 1881 als seus càrrecs. Per això, en sessió de 26 de gener, el regidor Campamar va preguntar si havien d'ocupar els seus llocs els tres regidors absents de la sessió, que es creien rellevats del càrrec interí que ocupaven per raó d'haver estat absolts els regidors que havien guanyat el càrrec. L'alcalde declarà que la sentència absolutòria no s'executava mentre que no fos comunicada pel Govern Civil, cosa que es faria en breu. Es va acordar la confecció de llistes electorals per votar regidors i que, per llei, s'havia de fer públic l'1 de febrer.

Des d'inicis de gener, la premsa es feia ressò del canvi que hi hauria en l'alcaldia properament: «Tenemos entendido que tan pronto tomen posesion de sus puestos respectivos los Sres, Concejales en propiedad, se hará cargo de la Alcaldia nuestro buen amigo el Sr. D. Marcelino Roca. Mucho esperamos si, como creemos, es cierta la noticia, de la independencia personal y elevación de miras del citado Sr. Roca a quien felicitamos por el cargo que se le ha designado».³²

En data 24 de gener de 1883, la Casa Reial va enviar a Josep Subiña i Martí una carta de felicitació i agraïment pels serveis prestats com a alcalde.

Felicitació reial (gener 1883).

Finalment, en sessió de 14 de febrer, es llegia un ofici del governador civil, redactat el 9 de febrer, que deia el següent:

«Por sentencia dictada en 14 de noviembre del año proximo anterior han sido absueltos los concejales de ese Ayuntamiento suspensos en 17 de junio de 1880. Como quiera que la mayor parte de dichos sugetos deben formar parte de la actual corporación municipal procederá V. a darles inmediatamente posesión de sus cargos respectivos dándome parte de haberlo así verificado».

També es va llegir la Reial Ordre dictada el 6 de febrer pel ministre de la Governació:

«Teniendo que cesar en el cargo el alcalde Presidente del Ayuntamiento de Mataró D. José Subiñá por haber sido absueltos por la audiencia del territorio los concejales propietarios suspensos. S.M el Rey (q. D. g) ha tenido a bien nombrar en su reemplazo para el bienio de 1881-1883 al Concejal de la espresada Corporación D. Marcelino Roca y Arenas propuesto por V.S.³³... El Sr. Presidente saliente D. José Subiñá declaró haber quedado instalado el nuevo Ayuntamiento, y habiendo cedido su puesto al Sr. Alcalde entrante D. Marcelino Roca y hecho la entrega del bastón insignia de su autoridad se teriró con los senyores concejales interinos salientes».

Artur Subiñà Adrià

L'activitat social

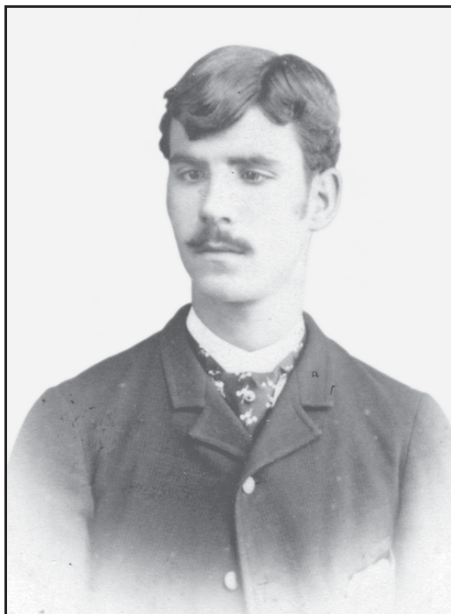
Josep Subiñà fou escollit president del Foment Mataroní el 1881, entitat que havia estat fundada pel Partit Lliberal el 1879.³⁴ Josep Subiñà, gran amic personal de Josep Garcia Oliver, seria directiu de la Caixa d'Estalvis de Mataró (futura Caixa d'Estalvis Laietana) en dos períodes: 1872-1884 i 1886-1889.³⁵ També n'ocupà la presidència en dos períodes, el 1881-1884 i el 1886-1889, any de la seva mort.

ALTRES FETS DE MATARÓ DURANT LA SEVA ALCALDIA

A Mataró, durant el mandat de Josep Subiñà, també passaren altres fets que no tenien una relació directa amb la vida política. Entre els destacats, podríem esmentar la visita de Zorrilla, narrada per Manén: «En lo últim tren ha arribat lo

Montserrat Subiñà Adrià

Joaquim Subiñà Adrià

eminent poeta D. Joseph Zorrilla, anantlho a rebrer a l'estació los comichs y alguns particulars. S'ha hospedat en casa lo metje en Joseph Barba, Rambla. Lo coro antich li ha fet una serenata ab orquesta tocant primer una sinfonia, cantant ab orquesta l'himna "Gloria a España", los pescadors, a voces solas y els nets dels Almogavers, ab música, tiros, campanas».³⁶

També Manén escrivia, el 19 de juny de 1881, que «avuy s'han parat totas las fábricas de vapor, filats y teixits ab motiu de la huelga de casa Bonet y Fontrodona, ocasionada de diferencias amo y treballadors». Segurament, era l'inici del conflicte fabril que hem vist durant el primer any de mandat de Josep Subiñà. Aquest conflicte s'intensificà i la vaga es féu llarga, finalitzant el gener de 1882, com ens explica Manén: «Lo dia 3 han obert sas fábricas de filats y teixits los fabricants a vapor, termenant la huelga que ha durat 14 setmanes». Aquests fets van derivar en un episodi molt més greu el febrer de 1882, tal i com narrava la premsa:³⁷

«El infame atentado de que fue víctima D. Federico Fonrodona, conocido ingeniero industrial y gerente de la fabrica Bonet, en la noche del miércoles último, ha causado general asombro y profunda sensación en esta morigerada ciudad. Dicho señor al salir de la fábrica acompañado de dos trabajadores amigos y al llegar a la esquina de casa Sisternes y muralla de la Coma recibió un disparo á quema-ropa que le hirió en un brazo penetrándole la bala en la parte posterior del muslo unos cinco centímetros. Los asesinos que estaban

Josep Subiñà i Cuadradas

Dolors Font i Alemany

apostados en la esquina de las Higuieretas, favorecidos por la soledad del sitio é inclemencia del tiempo, á pesar de que eran las siete y cuarto, desaparecieron por la citada muralla sin ser vistos ni perseguidos.

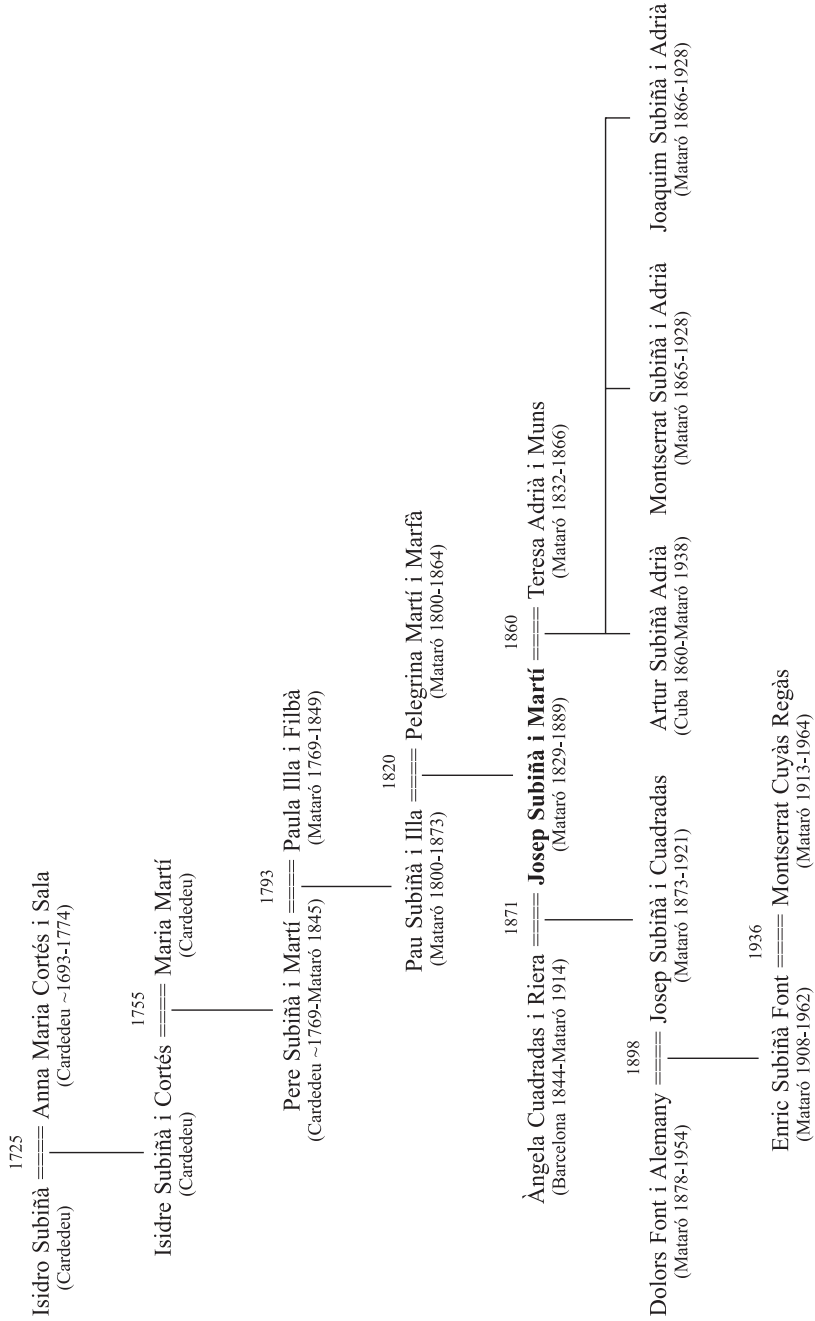
Los acompañantes del Sr. Fonrodona sorprendidos y cegados por el fogaño acudieron al herido que fue curado de primera intencion en la referida casa del Sr. Sisternes y trasladado mas tarde á su propio domicilio.»

A inicis de juliol de 1881 Manén esmentava que es comenta de tirar a terra l'altar de la capella del Sacrament de l'església de Santa Anna.

L'octubre de 1882 hi hagué una gran desgràcia al mar, morint set mariners, tal i com explicava Manén:

«Ha plogut matinada y de matí, veyentse el sol algun rato a la tarde y fent un vent de mitjorn fort de tal manera que estant a la una de matinada lo mar en calma, a las dos un furiós temporal y gran corrent nos daba la mar, ahont hi havia bastantas barcas pescadoras. Algunas d'ellas ha sigut treta, per veurer sos tripulants lo mal temps presentat, si be ab molt perill, mes altres han sigut tombades per l'element furiós, desapareixent d'aquesta rada, sent trist sobretot l'espectacle d'una que es tombá frente la platxa de la ciutat, salvantse un sol tripulant que nadant y combatut de las olas ha pogut arribar casi exànime a terra, sent tret per alguns mariners, un altre prop de terra s'ha negat escapantseli lo pal ab que s'agafaba y altres dos que no sabent nadar s'habian

ARBRE GENEALÒGIC JOSEP SUBIÑÀ I MARTÍ

salvat sobre la quilla de la barca han sucumbit, faltats de forsas y arrollats per l'aigua, negantse a la presencia d'una multitud y autoritats, impossibilitats de donalsi auxili. La consternació ha sigut gran. Quedan algunas familias desoladas, sabentse a ultima hora que entre los tres citats y els de las barcas allunyada seran set los morts en lo temporal. Al migdia s'han obert suscripcions en alivio de las familias desgraciadas, donan l'Ajuntament cent duros. Mataró ha pasat un dia de dol que no recordan haberlo vist los marineros vells».³⁸

El gener de 1883 es presentà el nou projecte per construir la capella del Sacrament de Santa Maria de Mataró. El lloc triat era on hi havia la capella del Roser.

Enric Subiñà i Coll

NOTES

- 1.- Arxiu Comarcal de Mataró (=ACM), AH-148/01 Barri 4, Registre de cartes de seguretat de 1835.
- 2.- ACM, GOB 53(1), Padró 1837-9.
- 3.- ACM, GOB 54(3), Padró 1842.
- 4.- ACM, notari Víctor Mundi, 4 de juliol de 1845.
- 5.- ACM, notari Desideri Torras, 28 de desembre de 1845.
- 6.- ACM, AH-148/01 Barri 4, Registre de passaports de 1835.
- 7.- ACM, notari Antoni Boter, 5 de juny de 1849.
- 8.- ACM, GOB 83(2), Padró 1863.
- 9.- ACM, notari Anton Simon, 28 d'agost i 24 de desembre de 1857.
- 10.- ACM, notari Miquel Tuñí, 31 de gener de 1873.
- 11.- ACM, notari Miquel Tuñí, 14 de febrer de 1873.
- 12.- ACM, notari Miquel Tuñí, 16 d'octubre de 1894.

- 13.- ACM, notari Antoni Boter, 15 d'octubre de 1849.
- 14.- Josep Subiñà fou l'únic dels quatre germans que tindria descendència. Es casava el 1898 amb Dolors Font i Alemany (1878-1954), amb qui tingué set fills: Àngela (1898-1993), Josep (1899-1902), Dolors (1903-1988), Enric (1908-1962), Joaquim (1912-1980), Artur (1916-1996) i Carme (1918-1930). Al seu torn, Enric Subiñà i Font, el meu avi, es casava el 1936 amb Montserrat Cuyàs i Regàs (1913-1964) i tingueren quatre fills: M. Rosa (1937), Josep M. (1939-1945), Montserrat (1940) i Enric (1946).
- 15.- L'edifici dels nùms. 24 i 26 fou fet edificar el 1917 per Artur Subiñà i Adrià. L'arquitecte fou Francesc Fargas i Margenat, reconegut arquitecte modernista.
- 16.- ACM, Hemeroteca, *El Liberal*, 16 de juny de 1889.
- 17.- ACM, notari Miquel Tuñí, 3 de novembre de 1871.
- 18.- FRANCESC COSTA I OLLER, *Josep Gualba, cronista de Mataró (1873-1876)*, (Mataró 1985), 28.
- 19.- COSTA, *Josep Gualba*, 68 i 69. Josep Subiñà seria el primer tinent d'alcalde.
- 20.- COSTA, *Josep Gualba*, 50.
- 21.- ACM, Hemeroteca, *El Clamor de la Marina*, 3 d'abril de 1881.
- 22.- ACM, Dietari J. Manén, 10 d'abril de 1881.
- 23.- ACM, Dietari J. Manén, 12 d'abril de 1881.
- 24.- Així, en sessió de 19 de maig de 1881, es llegeix un ofici del Governador Civil adreçat al senyor Jaume Recoder, on se'l suspèn del càrrec de regidor atenant que l'agost del 1880, exercint d'alcalde, va demanar diners al secretari que deia haver invertit en despeses d'ordre públic, sense justificar, no existint als pressupostos cap partida destinada a despeses reservades de l'alcaldia, constituint una falta greu.
- 25.- La font fou pagada per la pròpia Administració del Sacrament i per l'Ajuntament, i s'entén que l'Administració no havia pagat la seva part.
- 26.- Arxiu particular família Subiñà.
- 27.- ACM, Hemeroteca, *El Ideal Moderno*, 18 de setembre de 1881. Cal notar que aquest periòdic era de tendència republicana, com la del regidor Sabé.
- 28.- És l'actual Plaça Gran.
- 29.- ACM, *El Clamor de la Marina*, 5 de febrer de 1882.
- 30.- ACM, *El Clamor de la Marina*, 19 de febrer de 1882.
- 31.- ACM, Dietari J. Manén, 9 d'agost de 1882.
- 32.- ACM, *El Ideal Moderno*, 6 de gener de 1883.
- 33.- Fa referència al Governador Civil.

- 34.- ACM, Hemeroteca, *El Clamor de la Marina*, 18 de desembre de 1881.
- 35.- JOAQUIM LLOVET, *La caja de ahorros de Mataró de 1859 a 1912* (Mataró 1977).
- 36.- ACM, Dietari J. Manén, 4 de maig de 1881.
- 37.- ACM, Hemeroteca, *El Clamor de la Marina*, 5 de febrer de 1882. La fàbrica Bonet y Fontrodona està al carrer de Madoz, i es coneix actualment com can Minguell.
- 38.- ACM, Dietari J. Manén, 27 d'octubre de 1882. En total, es recolliren 2.000 duros.